

LBRIS

We know
books

Alin Speriusi-Vlad

Procesul civil român
Structură și desfășurare în arhitectura
sistemului judiciar

Editura C.H. Beck
București 2026

Cuprins

Abrevieri.....	IX
Introducere.....	XI
Capitolul I. Cum a evoluat sistemul judiciar: de la tradiție la modernitate.....	1
Secțiunea 1. De la obiceiuri străvechi la regulile moderne de soluționare a litigiilor.....	1
Secțiunea a 2-a. Instanțele de judecată: O călătorie prin organizarea lor	28
Capitolul II. Justiția ca serviciu public: principii de organizare, echilibrul puterilor și rolul Ministerului Justiției	38
Secțiunea 1. Principiile organizării justiției ca serviciu public	38
Secțiunea a 2-a. Justiția între celelalte puteri ale statului și garanțiile independenței ei	53
§1. Justiția și puterea legislativă	54
§2. Justiția și puterea executivă. Ministerul Justiției, „fața administrativă” a serviciului public.....	59
§3. Garanțiile statutare ale independenței.....	65
Capitolul III. Introducere în procesul civil: cadru normativ, principii și participanți.....	77
Secțiunea 1. Dreptul la protecție jurisdicțională și locul procesului civil în ordinea de drept.....	77
Secțiunea a 2-a. Domeniul de reglementare al Codului de procedură civilă și structura acestuia	88
Secțiunea a 3-a. Principiile fundamentale ale procesului civil	100
Secțiunea a 4-a. Raportul juridic procesual și acțiunea civilă.....	138
Secțiunea a 5-a. Participanții la procesul civil	154
Secțiunea a 6-a. Competența instanțelor civile	173
Secțiunea a 7-a. Actele de procedură, termenele și nulitățile.....	182
Capitolul IV. Desfășurarea procesului civil în fața primei instanțe.....	194
Secțiunea 1. Nașterea procesului: cererea de chemare în judecată	194
Secțiunea a 2-a. Comunicarea cererii și poziția procesuală a pârâtului	206
Secțiunea a 3-a. Pregătirea judecății în primă instanță	218
Secțiunea a 4-a. Dezbaterea și deliberarea	248
Secțiunea a 5-a. Hotărârea judecătorească în primă instanță	257

Capitolul V. Căile de atac, executarea hotărârilor și introducerea

către alte proceduri	277
Secțiunea 1. Sistemul căilor de atac în procesul civil	277
Secțiunea a 2-a. Apelul	284
Secțiunea a 3-a. Noțiuni introductive despre executarea silită	326
Secțiunea a 4-a. Formele executării silite și contestația la executare	345
Secțiunea a 5-a. Ferestre către alte proceduri reglementate de Codul de procedură civilă	382
 Bibliografie	 407

Capitolul I

Cum a evoluat sistemul judiciar: de la tradiție la modernitate

Secțiunea 1. De la obiceiuri străvechi la regulile moderne de soluționare a litigiilor

1. Conflictul judiciar și rolul dreptului procesual. În drept, există două mari categorii de reglementări: dreptul substanțial și dreptul procesual. Dreptul substanțial cuprinde ansamblul de reguli care stabilesc drepturile și obligațiile indivizilor în societate, precum și relațiile juridice între aceștia. Spre deosebire de dreptul procesual, care se referă la procedura prin care aceste drepturi sunt aplicate și protejate, dreptul substanțial stabilește ce drepturi și obligații au indivizii în societate. De exemplu, dreptul de proprietate, dreptul la viață sau obligațiile contractuale sunt reglementate de normele dreptului substanțial.

Pe de altă parte, dreptul procesual se referă la regulile care stabilesc cum pot fi aplicate și protejate aceste drepturi în cazul unui conflict juridic. Cu alte cuvinte, dreptul procesual oferă cadrul prin care un conflict între părți este soluționat, de obicei prin intervenția instanțelor judecătorești.

Deși oamenii trăiesc zilnic sub incidența dreptului substanțial, majoritatea devin conștienți de aceste reguli doar în situația unui conflict juridic. În acel moment, formalismul și procedurile impuse de dreptul procesual devin evidente și esențiale.

Dreptul procesual reflectă modul în care un stat organizează și reglementează soluționarea conflictelor. Prin urmare, are o legătură strânsă cu structura statului și cu modul în care acesta își exercită puterea prin intermediul instituțiilor sale judiciare. Această organizare a procedurilor judiciare, fundamentată în dreptul procesual, este cea care garantează, în democrație, faptul că deciziile instanțelor sunt definitive și dobândesc autoritate de lucru judecat. În același timp, dreptul procesual exprimă și valorile și viziunea societății asupra modului în care ar trebui să fie soluționate conflictele care apar în cadrul acesteia. De exemplu, prezența unor reguli de procedură elaborate și respectarea strictă a acestora demonstrează că respectiva societate consideră conflictul juridic ca fiind un fenomen serios, care necesită o soluționare prin mijloace bine stabilite, și nu prin decizii arbitrare sau intervenții aleatorii.

Spre deosebire de perioadele istorice trecute, când conflictele erau soluționate de lideri autoritari sau prin proceduri vetuste – precum ordaliile prin foc sau apă ori duelul judiciar – societatea modernă a evoluat către formalizarea și raționalizarea procedurilor judiciare. Această schimbare nu reflectă doar evoluția statului ca instituție, ci și progresul general al societății, care începe să pună mai mult accent pe soluționarea rațională și argumentată a disputelor juridice.¹

---

¹ Prezentarea evoluției regulilor de soluționare a litigiilor din acest capitol reia, cu o serie de completări, studiul *A. Speriusi-Vlad, V. Stratan, Evoluția regulilor de soluționare a conflictelor*

Statul modern român, începând cu Regulamentele Organice și Codul de procedură civilă adoptat în timpul domnitorului Alexandru Ioan Cuza, a pus bazele unui proces judiciar structurat și modern. Totuși, regimul comunist a suspendat o parte dintre aceste formalități, considerându-le obstacole în calea „adevărului obiectiv”. În viziunea regimului comunist din România, instanțele judecătorești erau percepute mai degrabă ca autorități funcționale, având rolul de a participa la stabilirea unui adevăr obiectiv, care se credea că poate fi aflat prin diferite metode, nu doar prin intermediul proceselor judiciare. Instanțele nu erau văzute ca un garant al adevărului judiciar, ci doar ca o parte din mecanismul statului, care putea fi completat sau chiar înlocuit de alte mijloace ale regimului pentru a ajunge la „adevărul obiectiv”. Astfel, hotărârile instanțelor puteau fi modificate sau chiar anulate, așa cum procurorul general putea promova un număr nelimitat de recursuri în interesul legii împotriva hotărârilor judecătorești definitive. Această abordare a slăbit încrederea în procesul judiciar, care era văzut mai degrabă ca un instrument al regimului, nu ca un garant al dreptății.

Pe de altă parte, în regimurile democratice, instanțele judecătorești au un rol mai profund, fiind singurele instituții abilitate să stabilească adevărul judiciar, care este investit cu autoritate de lucru judecat. În acest context, adevărul judiciar este atins prin aplicarea principiului contradictorialității, conform căruia toate părțile au dreptul de a-și prezenta punctele de vedere în fața instanței. Această metodă garantează că procesul este echitabil și justifică de ce acesta, după parcurgerea tuturor formalităților și etapelor, se finalizează printr-o hotărâre definitivă și, pe cale de consecință, devine incontestabilă pentru toți participanții la procedura judiciară. Altfel spus, magistrații judecătorești soluționează conflictele juridice nu pentru că ar fi cei mai iscusiți în a descoperi adevărul obiectiv, ci pentru că puterea legislativă și cea executivă le-au conferit irevocabil misiunea de a stabili adevărul judiciar. În procesul judiciar modern, competența exclusivă a instanțelor judecătorești de a soluționa conflicte reprezintă fundamentul autorității de lucru judecat. Aceasta nu este doar o funcție practică sau o simplă delimitare a competențelor între instituții, ci reflectă prerogativa unică a puterii judecătorești într-un stat de drept democratic. Spre deosebire de regimurile totalitare, unde adevărul putea fi stabilit și prin alte mijloace, în democrație instanțele sunt singurele abilitate să stabilească adevărul judiciar, iar acesta devine definitiv și incontestabil odată ce hotărârea judecătorească este pronunțată.

Iată de ce autoritatea de lucru judecat reprezintă nu doar o simplă regulă procedurală, ci o reflexie a modernității statului român și a consistenței sale democratice. Cu atât mai mult cu cât oferă stabilitate și finalitate proceselor juridice, asigurându-se că o hotărâre judecătorească definitivă devine incontestabilă și este tratată ca fiind adevărul juridic. Astfel, se evită redeschiderea conflictelor juridice după ce acestea au fost soluționate. Regula „*res judicata pro veritate habetur*” este uneori încadrată greșit de unii autori în categoria prezumțiilor, însă, la bază, ea rămâne o ficțiune juridică. Ficțiunea juridică permite ca o hotărâre judecătorească să fie considerată adevăr, chiar dacă nu putem fi siguri că adevărul obiectiv a fost descoperit în fiecare caz. Astfel,

ficțiunea juridică legitimează competența exclusivă a instanțelor în soluționarea conflictelor juridice, asigurând stabilitatea și finalitatea hotărârilor.

Dar ce este o ficțiune juridică și de ce este ea atât de importantă? O ficțiune juridică este o presupunere pe care legea o face, chiar dacă știm că nu este într-un totu adevărată. Legea alege să trateze anumite situații ca fiind reale pentru a simplifica procesele juridice și a asigura coerența și funcționarea sistemului juridic în ansamblu. Ficțiunile juridice nu apar doar în dreptul procesual, ci și în dreptul substanțial, fiind folosite de secole pentru a aduce coerență și stabilitate în aplicarea legii.

Un exemplu clasic din dreptul roman este *fictionis iuris Cornelia*, o ficțiune creată pentru a proteja bunurile cetățenilor romani capturați de inamic în timpul războaielor. Conform acestei ficțiuni, persoana capturată era considerată moartă din punct de vedere juridic în momentul capturării, fără a fi considerată vreodată ca fiind în mâinile inamicului, asigurând astfel protecția bunurilor sale. Astfel, bunurile captivilor puteau fi moștenite de familie, fără riscul confiscării sau anulării testamentului, pe motiv că persoana captivă și-a pierdut statutul de om liber prin capturare.

Un alt exemplu, tot din dreptul roman, una dintre cele mai vechi ficțiuni juridice, este *nasciturus pro iam nato habetur, quotiens de commodis eius agitur* – copilul nenăscut este considerat ca fiind deja născut în anumite circumstanțe, în cazul moștenirilor. Această ficțiune protejează interesele unui copil nenăscut, tratându-l ca și cum ar fi deja viu, pentru a putea moșteni bunuri sau drepturi. Este un artificiu prin care legea acordă protecție unui copil care nu s-a născut încă, dar care, la naștere, ar putea moșteni bunuri sau drepturi.

Un alt exemplu mai actual și ușor de înțeles este cel al persoanei juridice. În realitate, o persoană juridică nu are o existență fizică – nu este o entitate pe care o putem vedea sau atinge ca pe o persoană reală – dar legea îi conferă acest statut pentru a facilita relațiile economice și sociale. Cu toate acestea, legea tratează anumite organizații, cum ar fi societățile, asociațiile sau fundațiile ca și cum ar fi „persoane”, acordându-le drepturi și obligații similare celor ale persoanelor fizice. Persoana juridică este, așadar, o entitate creată de lege, care poate încheia contracte, deține bunuri sau poate fi chemată în judecată, exact cum s-ar întâmpla cu o persoană reală. Acest concept simplifică interacțiunile juridice complexe, permițând funcționarea eficientă a economiei și societății.

Prin urmare, ficțiunile juridice sunt esențiale pentru funcționarea sistemului de drept, fie că vorbim despre soluționarea conflictelor sau despre organizarea și funcționarea societății. În cazul autorității de lucru judecat, chiar dacă nu putem fi siguri că adevărul obiectiv a fost descoperit în fiecare caz, legea tratează hotărârea judecătorească finală ca fiind adevărul. Această ficțiune juridică asigură stabilitatea și finalitatea actului de justiție, permițând sistemului juridic să funcționeze coerent și eficient.

2. Drumul spre autoritatea de lucru judecat și standardul *rule of law*. Pe măsură ce justiția a evoluat, s-a impus necesitatea de a asigura uniformitatea administrării sale, ceea ce a condus la instituirea unui principiu fundamental: o cerere de chemare în judecată nu poate fi soluționată decât o singură dată, iar o hotărâre judecătorească definitivă nu poate fi contrazisă printr-o altă hotărâre. Acest principiu este cunoscut drept autoritatea lucrului judecat. Deși astăzi regula *res iudicata pro veritate*

habetur este considerată indispensabilă, istoria dreptului românesc ne arată că acest principiu a apărut relativ târziu, abia la începutul secolului al XIX-lea.¹

Înainte de această perioadă, domnitorii, care îndeplineau și rolul de instanță supremă, aveau posibilitatea de a anula hotărârile date de predecesorii lor și de a rejudeca aceleași pricini în timpul propriei domnii, mai ales dacă erau aduse probe noi. Posibilitatea părților și a urmașilor acestora de a relua procesele a generat o instabilitate juridică semnificativă, mai ales în domeniul proprietății imobiliare.

Domnitorii, deși aveau autoritatea de a rejudeca procesele, manifestau adesea respect față de hotărârile predecesorilor lor, nu doar din teama față de consecințele descrise în aceste hotărâri, ci și din respect pentru normele juridice ale vremii,² obiceiul țării oprindu-i „de a nu ținea în seamă poruncile celorlalți mai dinainte Domni, sau de a aduce iarăși din nou înaintea Divanului, pricinile cele hotărâte de dânșii”.³

În lipsa unui principiu clar al autorității de lucru judecat, s-au implementat soluții indirecte pentru a preveni reluarea proceselor și a oferi stabilitate juridică.⁴ De exemplu, în Moldova, s-a instituit *zavescă* sau *zavească* – un angajament financiar care obliga părțile și urmașii acestora să plătească o sumă de bani înainte de redeschiderea procesului.⁵ Această practică a fost aplicată între secolele al XV-lea și al XVI-lea.⁶ Tot în Moldova, o altă instituție cu funcție similară de descurajare a reluării proceselor a fost *ferâia* sau *herâia*, aplicată până la sfârșitul secolului al XVII-lea.⁷ Deși împărțea funcția de descurajare a reluării proceselor cu *zavesca* și *prada*, *ferâia* era distinctă prin faptul că asigura protecția drepturilor câștigate prin hotărâre, prin impunerea unei sume de bani părții câștigătoare.⁸ Spre deosebire de *zavesca* și *prada*, care aveau un caracter

¹ În acest sens, a se vedea *I. Ceterchi* (coord.), *Istoria dreptului românesc*, vol. I, Ed. Academiei R.S.R., București, 1980, p. 417.

² În acest sens, a se vedea *E. Cernea*, *Tradiții în justiția domnească*, în *Studii de drept românesc* nr. 2/1993, p. 152.

³ În acest sens, a se vedea *D. Cantemir*, *Descrierea Moldovei* (<https://biblioteca-digitala.ro/?tip-publicatie=periodic&volum=25557-descrierea-moldovei--1973>).

⁴ În acest sens, a se vedea *F. Negoită*, *Istoria statului și dreptului românesc*, Ed. Pro Universitaria, București, 2015, p. 124.

⁵ *Zavescă* sau *zavească* reprezintă un cuvânt derivat din *zavesiti*, care însemna în limba slavă *a lega*.

⁶ Într-un document din anul 1474, domnitorul Ștefan cel Mare întărește împričinaților mai multe sate, încheindu-și judecata astfel: „Noi Ștefan voievod (...) am dat și am întărit (...) toate satele lui Cupcici... Iar cine ar încerca să prăscă în orice zile și ceasuri sau înaintea noastră sau înaintea altor domni (...) acesta să plătească atunci *zavesca* 60 de ruble de argint curat...” Doc. A., veac. XIV-XV, vol. I, p. 40-401 (orig. slav.) apud Ș. *Pascu, V. Hanga*, *Crestomație pentru studiul istoriei statului și dreptului R.P.R.*, vol. II, Ed. Științifică, București, 1958, p. 734.

⁷ În acest sens, a se vedea Ș. *Pascu, V. Hanga*, op. cit., vol. II, p. 718.

⁸ Într-un document din anul 1588, voievodul Petru Șchiopul întărește dreptul unor împričinați de a avea moară pe Bârlad, în urma unei judecăți finalizate cu respingerea jalbei reclamanților. Drept urmare, părții „s-au îndreptat și și-au pus ferie 12 zloți. De aceea, de acu înainte, să nu mai aibă a-i pîri niciodată, în veci...” Doc. A., veac. XVI, vol. III, p. 398 (orig. slav.) apud Ș. *Pascu, V. Hanga*, op. cit., vol. II, p. 735. Tot astfel, într-o hotărâre dată de Simion Movilă în anul 1607, se arată că împričinații au pus între dânșii „ferie de 12 galbeni, ca să dea visterii, care s-a scula...” Doc. priv. ist. Rom., XVII, vol. II, p. 118 (orig. rom.) apud Ș. *Pascu, V. Hanga*, *Crestomație pentru studiul istoriei statului și dreptului R.P.R.*, vol. III, Ed. Științifică,

mai general, ferăia era orientată mai mult către asigurarea stabilității drepturilor deja câștigate.

În Țara Românească, zavescăi îi corespundea prada, aplicată între începutul secolului al XVII-lea și mijlocul secolului al XVIII-lea. Prada, prin care părțile erau obligate să plătească domnitorului o sumă de bani stabilită în hotărârea judecătorească în cazul redeschiderii procesului, reprezenta un mecanism menit să îngreuneze reluarea judecății.¹ La aceasta se adăuga și limitarea impusă de judecata prin cojurători, o procedură care putea fi utilizată doar de două ori, oferind astfel un nivel suplimentar de stabilitate.² Cojurătorii, fără a fi martori direcți la faptele discutate, garantau, prin jurământ, veridicitatea afirmațiilor uneia dintre părți, bazându-se nu pe faptele constatate, ci pe propria lor reputație.

Între a doua jumătate a secolului al XVI-lea și sfârșitul secolului al XVIII-lea, sancțiunea patrimonială cunoscută sub numele de *gloabă* era aplicată în Moldova, Țara Românească și Transilvania. În Moldova, gloaba consta în boi, în timp ce în Țara Românească și Transilvania³ se plătea în numerar. Această sancțiune avea rolul de a întări autoritatea hotărârilor judecătorești și de a descuraja reluarea proceselor. În unele cazuri din Țara Românească, gloaba era completată de o pedeapsă corporală. Aceasta se numea *balac* și presupunea aplicarea de lovituri cu toiagul.⁴

3. Recunoașterea și evoluția principiului autorității de lucru judecat. Eforturile de a stopa practica reluării unor judecăți definitiv soluționate au continuat și în epoca fanariotă, o perioadă marcată de începuturile modernizării dreptului, deși încă se păstrau multe elemente medievale. În Moldova, în 1814, manualul juridic al lui Andronache Donici stipula că „hotărârile date după pravilă nu se pot ataca nici chiar cu porunca stăpânirii”, încercând să acorde acestor hotărâri autoritatea de lucru

---

București, 1963, p. 812. În opinia altor autori, ferăia nu ar avea nicio legătură cu principiul autorității lucrului judecat, reprezentând doar o taxă plătită de partea câștigătoare a procesului pentru obținerea titlului de proprietate și o formă de răsplătire a judecătorului, având o funcție cu totul diferită de cea a zavescăi; pentru detalii, a se vedea *I. Ceterchi* (coord.), op. cit., vol. I, p. 418.

¹ Pentru detalii, a se vedea *I. Ceterchi* (coord.), op. cit., vol. I, p. 418.

² În acest sens, a se vedea *Ș. Pascu, V. Hanga*, op. cit., vol. II, p. 718; *C. Dariescu*, *Istoria statului și dreptului românesc din antichitate până la Marea Unire*, Ed. C.H. Beck, București, 2008, p. 103.

³ Tot cu titlu exemplificativ, pentru dreptul transilvănean de această dată, cităm partea finală a unei hotărâri din anul 1690 a Scaunului superior de judecată din Făgăraș, referitoare la o moștenire: „Dacă o parte oarecare ar voi să încalce această sentință a noastră și nu ar voi să se țină de ea, acea parte (...) să rămână condamnată la 66 florini ungurești, din care jumătate să fie a judecătorilor și arbitrilor ce vor pune capăt neînțelegerii, iar jumătate a părților ce vor respecta sentința”, în *N. Densușianu*, *Monumente pentru istoria Țării Făgărașului*, p. 48 (orig. magh.) apud *Ș. Pascu, V. Hanga*, op. cit., vol. III, p. 818.

⁴ În acest sens, a se vedea *Ș. Pascu, V. Hanga*, op. cit., vol. III, p. 807. Un document din anul 1646 (...) ne arată că 12 boieri hotarnici au împăcat părțile care își disputau dreptul asupra unei moșii, stabilind în sarcina lor următoarele obligații: „Să ție Gheorghe clucer ocina cu rumîinii ce are despre zestre, el singur, iar ce o au despre părinți să o împartă din două ca niște frați, iar cine nu se va ține de tocmeală ci va mai scorni gilceavă, acela să fie de gloabă ughi 200 și să aibă și balac 300 de toiage”, în *Regest la Filitti, Arh. Fam. Cantacuzino*, p. 37 (orig. rom.) apud *Ș. Pascu, V. Hanga*, op. cit., vol. III, p. 814.

judecat. În Țara Românească, Legiuirea Caragea prevedea că „hotărâre(a) domnească, întărită de doi domni” și „judecat(a), cercetată de trei domni” nu avea drept de apel. Cu toate acestea, deși existau prevederi legale care susțineau autoritatea de lucru judecat, certitudinea și predictibilitatea dreptului au rămas străine sistemului judiciar al vremii, problema fiind soluționată abia în secolul al XIX-lea.¹

Consacrarea efectivă a principiului autorității de lucru judecat – prin interzicerea modificării unei hotărâri judecătorești de către același domn sau succesorii acestuia, odată ce fusese dată de divanul domnesc și confirmată de domn – este atribuită Regulamentelor organice. Aceasta a fost considerată una dintre cele mai importante reforme ale epocii regulamentare.²

În timpul domniei lui Alexandru Ioan Cuza, dreptul procesual civil a fost reglementat de Codul de procedură civilă, pus în aplicare în 1865. La redactarea acestuia, legiuitorul vremii s-a inspirat atât din Codul de procedură civilă al cantonului Geneva din 1819 (care, la rândul său, se inspira din Codul de procedură civilă francez din 1806), cât și din normele autohtone. Hotărârea judecătorească dezinvestea judecătorii, avea efect declarativ și retroactiv și se bucura de autoritatea de lucru judecat. În cazul în care partea care pierdea procesul nu executa de bunăvoie hotărârea, se trecea la executarea silită.³

¹ În acest sens, a se vedea *M. Guțan*, *Istoria dreptului românesc*, ed. a 3-a, Ed. Hamangiu, București, 2017, p. 153.

² În acest sens, a se vedea *I. Ceterchi* (coord.), op. cit., Vol. II, Partea întâi, Ed. Academiei R.S.R., București, 1984, p. 339; *M. Guțan*, op. cit., p. 201. Astfel, Regulamentul organic al Moldovei stabilește, în art. 364, că „Spre contenirea însămnatelor nepriințe a înnoirii judecăților și a necuviinților care urmează prin nestatornicia celor judecate și a proprietății, precum și înprospătarea de necurmare pricinii, cari învecinicind prigonirile, au înfrurire și asupra caracterului personalnic, se legiește că orice pricină hotărîtă de Înaltul Divan a căruia judecată va fi întărită de Domn, este în veci curmată și nu se va putea înnoi la nici o întimplare, nici în vremea Domnului aceluia, nici de către urmașii lui”. Regulamentul organic al Valahiei admite, în art. 324, un singur caz în care hotărârea Înaltului Divan producea autoritate de lucru judecat: trebuia ca prima hotărâre a Înaltului Divan să fi fost dată cu majoritate de voturi („cu unirea glasurilor tuturor judecătorilor” sau „fiind făcute de cele mai multe glasuri”), cel puțin doi membri fiind „de o împotrivă părere cu a tovarășilor lor asupra unii pricinii, care la judecătorii cele mai mici nu s-au judecat tot într-un fel”. În acest caz, partea care pierduse avea drept de apel către Domn, pentru a i se judeca pricina din nou. Domnul trimitea pricina Înaltului Divan, poruncindu-i „a intra în al doilea cercetare”. Divanul va da „cea desăvârșită hotărîre a sa, pe care o va întări-o Domnul, poruncind a să pune în lucrare. Judecățile hotărîndu-se cu acest chip se vor socoti săvârșite pentru totdeauna fără să poată vreuna din prigonitoarele părți în nici într-o vreme, nici în domnia Domnului, ce se află în scaun, nici într-o moștenitorilor săi, să creară a să judeca sau a să cerceta judecata sa de isnoavă”.

³ În acest sens, a se vedea *I. Alecsandru Ioan*, *Codice de procedura civile*, Edițiune oficiale, Imprimeria Statului, București, 1865. Art. 21 din Titlul III al Codului de procedură civilă din 1865 (titlu intitulat „Despre judecată, hotărâre și esecutiune”) prevedea că, „(i)n cinci zile cel mult dupe pronunțarea hotărîrei, judecătorul de plasa sau ocol va libera fiecărei părți o carte de judecată în care se va coprinde formula esecutorie, dacă judecata va fi fără apel, sau în casulu contraru mențiune de dreptul părților de a face apel la tribunalul județean în termen de o lună de la primirea sau lăsarea cărții de judecată la domiciliu”. Iar potrivit art. 24 al aceluiași titlu, „(e)secutarea unei hotărîri date de judecătorul de plasa și ne supusă apelului, se va putea dobendi a doua di chiar după îndeplinirea formalității prescise prin articolul precedent. Spre acest